

MODELUL TEHNOLOGIC AL ÎNVĂȚĂRII PRIN COOPERARE A LIMBII ENGLEZE LA TREAPTA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PRIMAR

Carolina DUMITRU, Larisa CUZNEȚOV

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Cooperative learning is an interactive teaching approach where pupils work in small groups to complete a task; communication between pupils is direct and based on cooperative principles. In this article we introduce a new technological model of cooperative learning which can be used in teaching English to primary school children. We also present a lesson project where the technological model of cooperative learning has been applied.

Învățarea prin cooperare reprezintă o *strategie didactică interactivă* în cadrul căreia elevii lucrează în grupuri mici pentru a îndeplini o sarcină; comunicarea între elevi este directă și se bazează pe principiile de cooperare.

În Republica Moldova s-au efectuat cercetări aplicative, fragmentare asupra problemei date, deși în ultimul deceniu învățarea prin cooperare a devenit cunoscută și a început a fi utilizată activ de către cadrele didactice.

Pentru a stabili situația reală vizavi de aplicarea metodelor și tehnicilor de învățare prin cooperare la limba engleză în școlile din Republica Moldova, am elaborat un chestionar destinat profesorilor de limba engleză în care ne-am propus următoarele:

- ✓ stabilirea formelor de lucru ale profesorilor cu elevii în cadrul lecțiilor de limba engleză;
- ✓ evidențierea metodelor și tehnicilor de învățare prin cooperare cele mai frecvent utilizate de profesori în cadrul lecțiilor de limba engleză;
- ✓ elucidarea dificultăților întâlnite de profesori la aplicarea metodelor de învățare prin cooperare.

Chestionarul elaborat a fost distribuit la 30 de profesori de limba engleză din diferite localități ale Republicii Moldova. Fiind întrebați dacă cunosc termenul de învățare prin cooperare, 93% din profesori au răspuns că îl cunosc și doar 7% au răspuns că nu îl cunosc și nu utilizează metode de învățare prin cooperare. În ceea ce privește gradul de utilizare a formelor de lucru cu elevii la lecțiile de limba engleză, am tras concluzia că profesorii preferă *formele individuale* și *frontale* celor de grup (tab.1). Din datele obținute observăm că în cadrul lecțiilor de limba engleză profesorii utilizează *foarte des* lucrul *individual* (40% din respondenți) și *frontal* (37% din respondenți) cu elevii. Lucrul în *perechi* este utilizat *foarte des* (23% din respondenți) și *des* (40% din respondenți). Ceea ce ține de *lucrul în grup*, profesorii au răspuns că elevii lucrează în grup *uneori* (20% din respondenți) sau *rar* (60% din respondenți). Aceasta demonstrează încă o dată necesitatea studierii aprofundate de către profesori a învățării prin cooperare și aplicarea ei pe larg în cadrul lecțiilor de limba engleză.

Tabelul 1

Gradul de utilizare a formelor de lucru cu elevii în cadrul lecțiilor de limba engleză

Forme de lucru, de organizare	Foarte des		Des		Uneori		Rar	
	%	nr. profesori	%	nr. profesori	%	nr. profesori	%	nr. profesori
Individual	40	12	23	7	27	8	10	3
Frontal	37	11	17	5	23	7	23	7
Perechi	23	7	40	12	30	9	7	2
Grup	0	0	20	6	20	6	60	18

Grafic rezultatele sunt ilustrate în figura 1.

Analizând datele oferite de profesori cu privire la aplicarea metodelor de învățare prin cooperare, am tras concluzia că cele *mai frecvent aplicate* sunt următoarele metode/tehnici: a) brainstormingul; b) pâna de păianjen; c) gândește–perechi–prezintă. Cele *mai rar aplicate* sunt metodele/ tehnicile: a) colțurile; b) tehnica 6/3/5; c) linia valorii; d) turul galeriei.

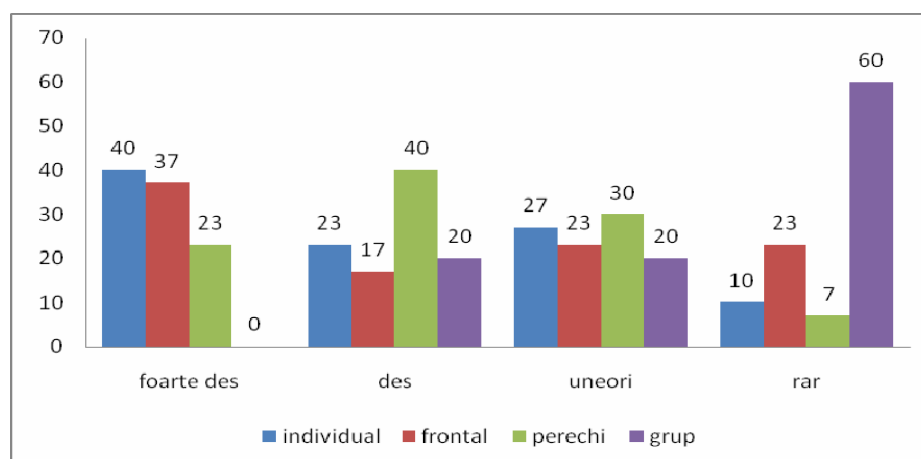

Fig.1. Gradul de utilizare a formelor de organizare a elevilor de către profesori în cadrul lecțiilor de limba engleză (exprimate în %).

În opinia noastră, metodele mai rar utilizate cum ar fi *colțurile*, *tehnica 6/3/5*, *linia valorii*, *turul galeriei* nu sunt valorificate pe larg în cadrul lecțiilor de limba engleză, deoarece profesorii nu le cunosc suficient, ceea ce nu înseamnă că sunt mai dificile sau necesită mai multe eforturi.

Fiind întrebați ce dificultăți au întâlnit la aplicarea metodelor de învățare prin cooperare, profesorii au menționat următoarele: lipsa materialelor didactice, ghidurilor metodologice, informației referitoare la metodele/tehnicile de învățare prin cooperare; problemele ce țin de disciplină și de evaluarea elevilor; nivelul slab de cunoștințe al elevilor.

Deși curriculumul școlar prevede o metodologie adecvată care să favorizeze utilizarea maximală a limbii asimilate, profesorii preferă să utilizeze pe larg metodele care sunt mai ușor de aplicat, care nu implică probleme de disciplină, de grupare a elevilor, de evaluare, feedback etc.

Din datele obținute în baza chestionarului, putem susține că un mare aport în acest sens au adus seminarele metodologice organizate de Centrul Educațional "Pro Didactica". Prin intermediul acestora și ghidurilor elaborate ca supliment al revistei "Didactica Pro..." profesorii au fost informați despre metodele de învățare prin cooperare și le-au aplicat în practică împreună cu colegii în cadrul seminarelor. E cert faptul că mulți profesori nu au acces liber la informație, de aceea seminarele și trainingurile organizate în școli reprezintă sursa principală de informare pentru ei și le oferă posibilitatea de a le aplica împreună cu colegii, de a le analiza și a le da încredere în forțele proprii.

Analiza experienței pedagogice cu privire la optimizarea procesului de studiere a limbii străine la treapta învățământului primar relevă dificultățile pe care le întâmpină profesorii în activitatea de organizare-desfășurare a învățării prin cooperare. Această situație ne-a orientat spre elaborarea modelului tehnologic al învățării prin cooperare a limbii engleze la treapta învățământului primar (fig.2), care reprezintă de fapt instrumentul tehnologic de organizare-desfășurare-monitorizare a activității didactice, axate pe învățarea limbii străine prin cooperare. Modelul tehnologic propus a fost experimentat cu succes în cadrul unui experiment pedagogic, fiind demonstrat faptul că el nu numai orientează acțiunile pedagogului, dar permite dirijarea și monitorizarea acestora. Astfel, primele patru elemente constitutive ale modelului obligă cadrul didactic să cunoască *reperetele teoretice, componentele de bază ale învățării prin cooperare, trăsăturile specifice, principiile*.

Apoi urmează cunoașterea și valorificarea elementului esențial, plasat în centrul modelului, *condițiile pedagogice* care includ patru componente: condițiile psihologice, educaționale, metodologice și lingvistice; *managementul cooperării* și *managementul grupului*. Este evident că dintr-o perspectivă pedagogică, elementele vizate țin de demersul teoretic al investigației și determină *competențele pedagogului* privind crearea unui șir de condiții care interacționează și reprezintă chintesența modelului și demersului tehnologic.

Celelalte patru elemente structurale elucidează *partea praxiologică*, demersul acțional, care presupune elaborarea *planului-conținut*, a *strategiilor* și *tehnologiei* ce include predarea-învățarea-evaluarea și au fost reflectate în proiectele didactice utilizate la lecțiile de limba engleză.

Important aici este *sistemul de evaluare a eficienței învățării prin cooperare* aplicate în studierea limbii străine la treapta învățământului primar. În cadrul experimentului pedagogic s-a recurs în primul rând la *evaluarea inițială*, efectuată la începutul procesului de predare-învățare, pentru a stabili nivelul de cunoștințe al

elevilor în baza celor patru activități lingvistice. În cadrul experimentului de formare s-a efectuat *evaluarea continuă*, adică evaluarea în timpul procesului de predare-învățare, iar la finalul procesului de învățământ s-a efectuat *evaluarea finală*, pentru a face o comparație cu datele obținute la evaluarea inițială cu cea finală.

Evaluarea continuă a fost efectuată la fiecare lecție, în dependență de metodele, tehnicile aplicate sub diferite forme: orală, scrisă. De exemplu, în cazul când se utiliza metoda Mozaic, evaluarea se efectua sub formă de test individual. În cazul când elevii lucrau împreună la un proiect și îl prezentau împreună, atunci toți membrii grupului luau aceeași notă. Evident, s-a ținut cont de faptul că capacitățile de însușire a limbii străine sunt diferite la elevi, prin urmare, unii elevi însușesc foarte repede materia nouă, alți elevi, deși depun un efort mare, nu reușesc să obțină aceleași rezultate. E important ca atunci când elevii învață în grup să luăm în considerare nu doar cunoștințele, dar și eforturile pe care le depun pentru obținerea rezultatelor.

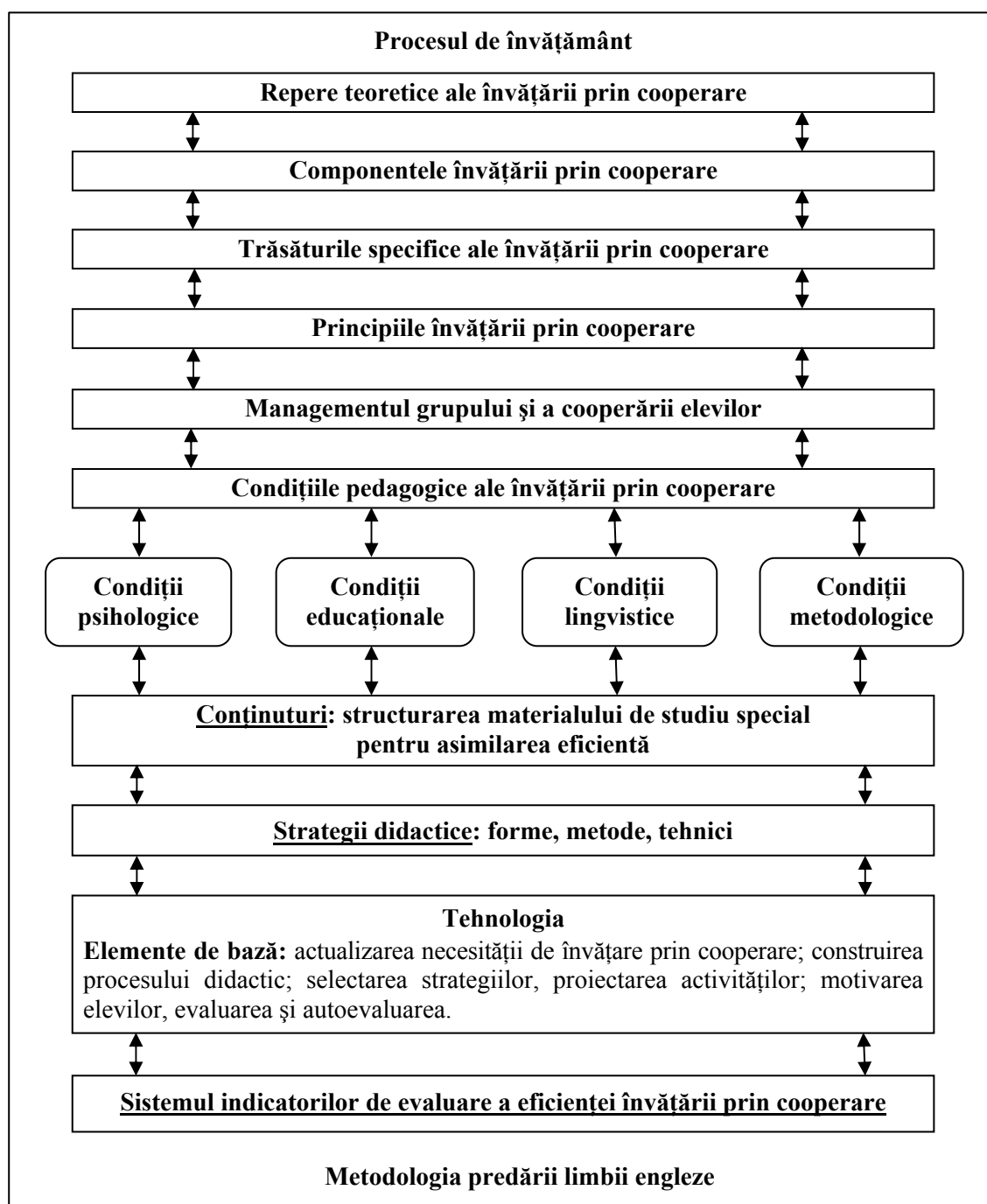

Fig.2. Modelul tehnologic al învățării prin cooperare a limbii engleze la treapta învățământului primar.

O etapă obligatorie a fiecărei lecții constituie *autoevaluarea elevilor* sub formă de chestionare și *autoevaluarea orală a activității în grup*, unde se analizează activitatea elevilor în grup pentru o mai bună funcționare a grupului și sporirea motivației elevilor de a lucra în grup. Autoevaluarea sub formă de chestionar cel mai frecvent avea forma: a) ce ți-a plăcut la lecție astăzi; b) ce nu ți-a plăcut; c) ce propuneri ai pe viitor. Autoevaluarea orală a fost efectuată împreună cu profesorul, unde elevii și-au expus opiniile despre funcționarea grupului, oferind soluții pentru viitor etc.

E cert faptul că *formarea competențelor comunicative* la elevi în cadrul studierii limbii străine este primordială, dar toți își pun întrebarea cum să realizeze aceasta. Învățământul tradițional întotdeauna a considerat că odată ce elevii posedă cunoștințe lingvistice într-o măsură rezonabilă, apar și abilitățile de comunicare drept consecință automatizată. În practică însă, abilitățile de comunicare nu apar de la sine. După cum susține H.G.Widdowson, folosirea în exces a exercițiilor mecanice, de reproducere tind să inhibe dezvoltarea abilităților de comunicare [5, p.67]. Prin urmare, abilitățile și competențele de comunicare nu se formează și nu dispar în mod automat, formarea lor necesită timp și efort atât din partea elevilor, cât și din partea profesorului.

În continuare vom prezenta o secvență tehnologică – proiect al lecției implementate în cadrul experimentului pedagogic în baza *Modelului tehnologic al învățării prin cooperare a limbii engleze la elevii din treapta învățământului primar* și vom efectua o analiză asupra acestui proiect. Această lecție s-a bazat pe grupuri informale de învățare. Aceste grupuri au fost create ad-hoc, temporar, prin simpla întoarcere a elevului către colegul de bancă și de a discuta un subiect pentru câteva minute. La fel de rapid pot fi formate grupuri din câte 3-4 persoane pentru a răspunde la întrebări.

Proiect de lecție (grupuri informale)

Tema lecției: *Andy is going to Have Guests*

Obiective: elevii vor învăța:

- să formuleze o invitație la sărbătorirea zilei de naștere;
- să utilizeze formula de acceptare a invitației;
- să utilizeze formula de refuz la invitație;
- să aplice în propoziții construcția *to be going to*;
- să aplice în cadrul lecției abilitățile sociale cum ar fi: adresarea către colegi, folosind prenumele, vorbirea liniștită.

Metode: brainstormingul, gândește–perechi–prezintă, interviul-în-trei-trepte, lucrul individual etc.

Desfășurarea lecției:

1. Motivarea

Profesorul prezintă elevilor tema lecției, obiectivele și introduce abilitățile sociale cum ar fi: vorbirea liniștită și adresarea către colegi folosind prenumele.

2. Brainstormingul

Profesorul scrie pe tablă expresia *birthday party*, iar elevii adaugă cuvinte care se asociază cu *ziua de naștere*, astfel elevii sunt stimulați pentru o participare activă, fiind introduși în temă.

De exemplu:

Birthday party: card, presents, toys, cake, flowers etc.

3. Think-Pair-Share/Gândește–Perechi–Prezintă

Profesorul explică elevilor modalitatea de lucru a tehnicii Think-Pair-Share, în cadrul căreia elevii lucrează individual, după care în perechi, apoi prezintă dialogul lor (în cazul nostru) întregii clase. Scopul lor e să fie uniți, să se ajute reciproc.

Elevul nr.1 din fiecare pereche primește un set de fișe pentru a fi aranjate corect și a obține o formulă de invitație la sărbătorirea zilei de naștere, iar elevul nr.2 primește alt set pentru a afla cum să răspundă la această invitație. După ce au lucrat individual, elevii se verifică reciproc și alcătuiesc împreună un dialog pe care îl prezintă colegilor în fața clasei.

De exemplu:

Elevul 1: Party Would birthday you my to to come like ?/ Would you like to come to my birthday party?

Elevul 2: I'd to, but busy love I'm. / I'd love to, but I'm busy.

Elevul 3: Could party you come bithday to my ?/ Could you come to my birthday party?

Elevul 4: Sure, come I'd to love./ Sure, I'd love to come.

4. Construcția *to be going to*

În baza imaginilor de la pagina 39 (exercițiul 5) din manualul de clasa a IV [1], elevii trebuie să spună ce va face Andy pentru ziua lui de naștere, utilizând construcția *to be going to*.

De exemplu:

- Andy is going to help mother make cakes.
- Andy is going to decorate the room.
- Andy is going to buy oranges and chocolates.
- Andy is going to tidy the room.
- Andy is going to make sandwiches.
- Andy is going to wash the dishes.

5. Three-step-interview/Interviul-în-trei-trepte

Această tehnică de învățare prin cooperare oferă posibilitatea elevilor să se intervieveze reciproc în legătură cu un anumit subiect. Ea poate fi folosită într-un grup de trei persoane și de patru persoane. În cazul nostru am preferat să se lucreze într-un grup de patru persoane, cele trei trepte fiind următoarele: 1) elevul A îl intervievează pe B, iar C îl intervievează pe D, apoi își schimbă rolurile; 2) A îl intervievează pe C, iar B pe D, și invers; 3) A îl intervievează pe D, iar B pe C, după care își schimbă rolurile. Elevii înregistrează răspunsurile colegilor. În final, în cadrul grupului de patru persoane, fiecare elev rezumă răspunsul colegilor [4].

De exemplu:

Elevul A: What are you going to do on weekend?

Elevul B: I'm going to visit my granny.

Elevul C: What are you going to do on weekend?

Elevul D: I'm going to play on the computer.

Elevii înregistrează răspunsurile date de colegi, după care fac o relatare despre toți colegii.

De exemplu:

Elevul A:

- Andrei is going to visit his granny.
- Nastea is going to read a book.
- Victor is going to help mother in the kitchen.

6. Citirea individuală /ex. 3, pagina 38 [1].

Elevii citesc individual dialogul timp de 5-7 minute după care trebuie să completeze niște jocuri de cuvinte încrucișate, răspunzând la întrebarea:

Ce cadouri va primi Andy de ziua lui?/What presents is Andy going to receive?

De exemplu:

p	a	r	r	o	t
---	---	---	---	---	---

a	l	b	u	m
---	---	---	---	---

t	o	y	s	o	l	d	i	e	r	s
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Fig.3. Completarea cuvintelor încrucișate.

Elevii sunt notați individual în dependență de răspunsurile date.

7. Analiza activității în grup a elevilor

a) Elevii au răspuns în scris la următoarele întrebări timp de 2-3 minute:

- Ce v-a plăcut la lecție?
- Ce nu v-a plăcut la lecție?

b) S-a discutat oral cu elevii despre greutățile pe care le-au întâmpinat activând în grup, ce ar putea schimba în relația lor cu colegii, ce păreri au despre modalitatea de lucru în grup.

Analiza proiectului de lecție. Cunoscând conținutul lecției, formele, metodele și tehnicile de învățare prin cooperare, am inițiat elaborarea acestui proiect pornind de la latura conceptuală, după cum este reprezentat și în Modelul tehnologic al învățării prin cooperare a limbii engleze la treapta învățământului primar. Acest proiect de lecție a fost printre primele 10 proiecte care aveau drept scop cunoașterea elevilor cu metodele/tehnicile de învățare prin cooperare. Fiind un proces treptat, lucrul în grup a fost îmbinat cu lucrul individual și în perechi.

Dintre *componentele de bază ale învățării prin cooperare* s-au utilizat *grupurile* în cadrul tehnicilor interviul-în-trei-trepte și *gândește-perechi-prezintă*. *Dorința de cooperare* s-a menținut prin fragmentarea sarcinilor la tehnica *gândește-perechi-prezintă*, unde elevii au lucrat mai întâi individual asupra unui set de fișe, s-au verificat reciproc și au prezentat împreună dialogul.

O altă componentă care a fost inclusă în acest proiect sunt *abilitățile sociale*, necesare pentru a îndeplini orice activitate de cooperare în grup. La începutul lecției profesorul le-a vorbit elevilor despre următoarele abilități sociale cum ar fi: vorbirea liniștită și adresarea către colegi folosind prenumele. Aceste abilități fac parte din abilitățile formative, care ajută la organizarea grupului și stabilirea unor norme de comportament adecvat. Elevii au încercat să le urmeze pe parcursul colaborării lor cu colegii.

Încă o componentă a constituit-o *analiza activității în grup*, care s-a desfășurat la sfârșitul lecției. Mai întâi elevilor li s-au distribuit fișe unde trebuiau să scrie ce le-a plăcut și ce nu le-a plăcut la lecție. După aceasta a urmat o discuție orală cu toată clasa despre greutățile întâmpinate, modalitatea de lucru în grup.

În această lecție s-au regăsit și *trăsăturile specifice ale învățării prin cooperare*. Acest proiect de lecție a fost centrat pe activitatea elevilor, pe schimbul reciproc de mesaje, s-a evitat rivalitatea și concurența interpersonală. Atenția elevilor în cadrul acestei lecții a fost orientată asupra procesului de învățare, dar nu asupra obținerii notelor, după cum are loc de obicei într-o clasă tradițională.

Dintre *principiile învățării prin cooperare* s-a realizat *interdependența pozitivă*, care a fost încurajată în cadrul tehnicii *gândește-perechi-prezintă* și interviul-în-trei-trepte, unde elevii au depins de reușita colegilor lor. Elevii care au lucrat împreună au fost cointeresați să ducă sarcina până la capăt și să prezinte rezultatul muncii lor colegilor de clasă. Doar în cazul când succesul unui elev contribuie la succesul altuia, între ei se formează o interdependență pozitivă.

În cadrul metodei brainstorming am putut sesiza elemente de *responsabilitate individuală* când elevii trebuiau să se gândească individual și să dea răspunsuri fără a conta pe ajutorul colegilor. În cadrul tehnicii *gândește-perechi-prezintă*, prima etapă s-a bazat la fel pe responsabilitatea individuală, fiecare elev fiind responsabil de aranjarea corectă a cuvintelor în propoziții pentru a obține o formulă de invitație sau un răspuns la invitație, contând doar pe cunoștințele proprii.

Atât tehnicile *gândește-perechi-prezintă*, cât și interviul-în-trei-trepte implică *interacțiunea simultană* și *participarea egală*, unde concomitent au vorbit cel puțin o treime sau o jumătate dintre elevi, iar sarcinile au fost distribuite în mod egal între elevi.

Interacțiunea directă a fost stimulată prin amplasarea cât mai eficientă a elevilor în grupuri. În cadrul tehnicii interviul-în-trei-trepte s-au format grupuri de patru persoane, cele trei trepte fiind următoarele: a) elevul A l-a intervievat pe elevul B, iar elevul C pe elevul D, și invers; b) elevul A l-a intervievat pe elevul C, iar elevul B pe D, și invers; c) elevul A l-a intervievat pe D, iar elevul B pe C, și invers. În final, în cadrul grupului de patru persoane fiecare elev a rezumat răspunsul colegilor.

Competența profesională a cadrului didactic a fost reflectată în elaborarea și implementarea cu succes a acestui proiect de lecție. Fiind un manager, profesorul trebuia să țină cont de *managementul grupului*, *managementul cooperării* și de *strategiile de optimizare a elevilor în procesul învățării prin cooperare*. Acestea, de fapt, sunt necesare fiecărui profesor care aplică învățarea prin cooperare.

Prima strategie se referă la *specificarea obiectivelor pentru lecție*, ceea ce a avut loc în cazul nostru când la începutul lecției elevilor li s-au adus la cunoștință obiectivele. A doua strategie se referă la *luarea deciziilor ce țin de distribuirea elevilor în grupuri*. La această lecție distribuirea a fost efectuată în mod spontan, elevii au format perechi cu colegii de bancă și au lucrat în grupuri formate ad-hoc, motivându-se prin faptul că au fost grupuri informale. A treia strategie implică *explicarea sarcinilor de lucru elevilor*, ceea ce s-a efectuat și în cazul nostru înainte de fiecare activitate. Următoarea strategie s-a referit la *monitorizarea sarcinilor de lucru și intervenția directă*. În cazul nostru, profesorul se apropia de fiecare grup pentru a asculta comunicarea dintre elevi, iar dacă era cazul, profesorul oferea explicații. Ultima strategie se referă la *evaluarea elevilor* care a avut loc la sfârșitul lecției, unde elevii trebuiau să citească un text și să răspundă la întrebări. În afară de aceasta, a fost efectuată autoevaluarea și discuția cu toată clasa despre cele întâmplare la lecție.

Analiza efectuată reflectă în totalitate îmbinarea cu succes a elementelor teoretice a Modelului tehnologic al învățării prin cooperare a limbii engleze la treapta învățământului primar cu elementele praxiologice, care presupun selectarea conținutului lecției, selectarea strategiilor didactice, desfășurarea cărora s-a realizat anterior proiectării acestui proiect de lecție.

Luând în considerație cele expuse, putem formula următoarele concluzii:

- În baza chestionarului elaborat vizavi de aplicarea metodelor/tehnicilor de învățare prin cooperare de către profesorii de limba engleză din Republica Moldova, am tras concluzia că profesorii preferă formele individuale și frontale de lucru cu elevii. Ce ține de lucrul în grup, profesorii au răspuns că elevii lucrează în grup *uneori* (20% din profesori) sau *rare* (60% din profesori).

- Modelul tehnologic al învățării prin cooperare a limbii engleze la treapta învățământului primar reprezintă instrumentul tehnologic de organizare–desfășurare–monitorizare a activității didactice, axate pe învățarea limbii străine prin cooperare. Primele patru elemente constitutive ale modelului țin de demersul teoretic, și anume: *reperetele teoretice, componentele de bază ale învățării prin cooperare, trăsăturile specifice și principiile*. Apoi urmează cunoașterea și valorificarea elementului esențial, plasat în centrul modelului, *condițiile de cooperare ale elevilor* care includ patru componente: condiții psihologice, educaționale, lingvistice și metodologice; *managementul cooperării și managementul grupului* ce determină *competențele pedagogului*. Celelalte patru elemente structurale elucidează partea praxiologică, demersul acțional, care presupune elaborarea *conținuturilor, strategiilor și tehnologie*, ce include predarea–învățarea–evaluarea și au fost reflectate în proiectele didactice utilizate la lecțiile de limba engleză.

- Secvența tehnologică prezentată – proiect al lecției implementat în cadrul experimentului pedagogic – reflectă elementele teoretice, cât și praxiologice ale Modelului tehnologic al învățării prin cooperare a limbii engleze la treapta învățământului primar în grupuri de învățare informale.

Referințe:

1. Ignatiuc I. și alții. Magic English. Pupil's Book. Fourth Form. - Chișinău: Combinatul Poligrafic, 2004. - 131 p.
2. Ignatiuc I. și alții. Magic English. Teacher's Book. Forms 2-4. - Chișinău: Combinatul Poligrafic, 1999. - 237 p.
3. Limbi străine. Curriculum școlar pentru clasele a II-a–a IX-a. - Chișinău: Univers Pedagogic, 2006. - 92 p.
4. Temple Ch., Steele J. L., Meredith K. S. Învățarea prin cooperare/Ghid III // Supliment al revistei Didactica Pro... - Chișinău, 2002. - 56 p.
5. Widdowson H.G. Teaching Language as Communication. - New York: Oxford University Press, 2008. - 168 p.

Prezentat la 22.03.2010